

Szőlős Kertek Articulussai

nak Projectuma mellyet a' régebb és külömb külömbféle Determinákból, vagy be vett szokási Rendtartásokból a' Tekintetes Nemes Tanács által rendelt Deputatio össze fedett, és a Ttts' Nemes Tanácsnak, és Nemes Electa Írata Communitásnak Pr. Revisione et Ratificatione alazatusan exhibeál a' végre, hogy minden Kerteken egyenlő Rend, és Statum obszerváltassék.

- 1^{us} Articulus: A Kertben lévő Közönséges Dűlő Utak oly felesek legyenek mindenütt, hogy a Közönséges Kapa felessege mellyre egy bizonyos Rúd vagy, Léc mértéke legyen a' Kertségnek, és ha valahol felesebb volna is meg maradjon, kivált a' Fordulók, mellyre különös gondnak kell lenni mindenütt, ha pedig más végen be rakodott vagy Fával vagy Szőlővel, meg hagyattassék abban az állapotjában az Út.
- 2^{us} Articulus: A Gyalog Utak és Ósvenyek oly felesek legyenek, mint a Kapu mellett lévő Kis Ajtók felessege, mellyre szinte úgy bizonyos mérték legyen a' Kertség Házánál, mint a Szekér Utnak, hogy így az Ósvenyeken, mind a' Gazdák mind Csőfők és Pástorok, akadály nélkül járhassanak, itt is meg tartván, az első Punctum után levő Conditiót, tudniillik hogy a' hol magasabb az Út ba rakják, a' hol pedig meg van, vagy már is forosjobban el ne forítsák.
- 3^{us} Artus. Amelly Fák vagy Szőlő Tövek, a' fellyebb említett mértékeken kívül ez után ültettettek, szinteúgy a' Vetemények is minden akadály nélkül a' Kert Gazdák által is ki vágattassanak.
- 4^{us} Articulus: Senkinek eß után a maga Szőleje lábában a' Kertség engedelve nélkül Kis-Ajtót Állítani nem szabad, a' ki ellene cselekefsik egy Forintal, vagy is három Márjással büntettessék.
- 5^{us} Articulus: A Közönséges Kapu, és Kút tsináltatásra mint Köz Jóra minden Szőlős Gazda a' Szőleje mívoltához képest tudniillik a' Kapa szám szerint tartozik fizetni külömben a' Kert Gazdák zálogollyák meg.
- 6^{us} Articulus: Az Allókat oda kell tenni a hová egyező akarattal a' Gazdák akarják.
- 7^{us} Articulus; A Csőfőnek minden Két Kapa után fizetődgyék béribe egy Kenyér, mely mikor Pénzel fizetődik az Óltsóság idejen 24. Pénzel fizetődgyön, vagy pedig szükség idejen 36. Pénzel.
- 8^{us} Articulus; Kert Bér minden Kapa után rendeltetett Hét Pénz
- 9^{us} Articulus; A Szőlő Pástor tartására minden Gazda tartozik minden Kapa Szőlőtől egy étel helyett 8. Pénzt vagy 4. Krt. fizetni. Az Őrzésért úgy fizetődgyenek a' mint velek megalkufnak.
- 10^{us} Articulus. A Pástorok Lőríc napra ki álltassanak, és Hittel szolgállyanak.
- 11^{us} Articulus. Minden Gazda a' maga Szőleje után való Gyepüt és Arkát /: mellyet a' Kert Gazdák más Cointerresatus Betsületes Kertes Gazdákkal együtt igazán és egyenlően kinek kinek Földgyéhez képest osztani tartoznak /:Annak idejében megrakassa, és meg ásassa Májusnak első Napjára külömben Kerüléjkor 24. Pénzel vagy 12. X^{val}-büntettessék.
- 12^{us} Articulus. A Kik engedetlenek volnának, és magokat a' Kert Gazdák, és Kertség büntetése alá nem erefstenék, sem Zálogot nem adnának, sem Pástorra, sem Tizedesre, sem Kert Gazdára nem hajtattának, sőt ellenben őket kissébbitenék az illyennek Kert Gyűlésben 30 Pénzel büntettessenek.
- 13^{us} Articulus: Kert Gyűlesekben tartoznak a' Szőlős Gazdák, vagy Aßfonyok 14.k. büntetés alatt meg jelenni, hanemha bizonyos , és helyes mentségek lezend: Ha pedig az illyen Gyűlesekben olyan végezés esnék, mellyet szükség volna tudni azon Kertbeli Cossessor, akár Külső akár Belső Elöljároknak, az illyeneknek tartoznak a' Kert Gazdák, és más Uri Rendeknek kik ott Szőlőt bírnak a' Kertség Végezését betsülettel tudokra adni.
- 14^{us} Articulus. Senkinek a' Kert Gazdákon kívül a' Kerten Kereftül Kasul való magános és szükségtelen Járás /: ki kötvén a' Tifstességbeli emberek magok mulatására való Setálását, Kik ott Szőlős Gazdák vagy Attyukfiának vagy Jóakaroiknak Szőlejében mennek /: meg nem engedtetik 12.k. büntetés alatt, hanem minden Gazda a maga Ajtuján , vagy Uttyán járjon, s' Cseledit is ott jártassa, külömben ha a' Csőf

ilyen helytelenül s' búkségtelenül Járókat talál Zálogollya meg, s' a' büntetés Övé légyen 12. Denárig. Ha pedig aß ilyen ember Kárt is tenne és a' Gyümölsőt Kefkenőre rakná, vagy egyéb Edényben bedné, aß illyet a' Kert Gazdáknak jelentsék bé, Aßok a' kártételhefsképest büntessék meg, a' Káros Félnek vele eleget tétetvén. Ha pedig Lopás esnék, a' Lopót a' Tettes Nemes Tanátsnak adgyák be.

15^z Articulus: A más Szőlejéből senkinek Porhajast, Oltó Agat, Veres Veßßöt, Csemetér, Kerót hír nélkül vinni nem szabad egy Forint büntetés alatt.

16^z Articulus: A Kertek Ajtait és Kapuit mindenek jó állapotban, s' jó Zár alatt tartsák, hogy a' miatt Kár ne követkeßßék; Külömben, ha egy, vagy két Admonitio után meg nem tsináltattják A' Zoknak Urai, vagy Gazdái egy Forintal büntettessenek, aß okozott Kárt is meg fizessék.

17^z Articulus: A Gyeþün sem ki, sem be menni nem szabad, sem Határ Fákat Léztéket, vagy Csovákat el Vontatni vagy el veßteni vagy más helyre vinni egy Forint büntetés alatt.

18^z Articulus. Sem Gyümöls Fát, sem Peßmétét, vagy mást egyebet, a' mi Szomszédnakkárára lenne, a Szőlő felein vagy végein ültetni sem az Utat másra nyomni, meg nem engedtetik 34 Denár büntetés alatt. Henem félrő a harmadik Sorban, végről pedig egy jó lépésnyire benn a' Szőlőben; Külömben mind a'Fa, mind egyébbe' félék, a Veteményis ki vágattatik a' Büntetésen felyül.

19^z Articulus. Ha Ki a Kertség Kapuját akarva nyitva hagyáná, 30 Pénzel büntettetik, a' ki pedig tsak siettségből hagyáná nyitva 18. Pénzel büntetődik, ha kárt okoz a' nyitva hagyással fizesse.

20^k Articulus. A Kert Gazdák a kár a' Tts Nemes Tanáts Tagjai által hivattassanak Betsüre, akár a Gazdák által a Betsültető fizessen 5% Pénzt. Ha Oculátúra ki mennek Társaikkal együtt, akkor is 5% Pénzel fizetődgyenek, az 5% Pénzt pedig, a' Láttató Félnek fizesse meg az, A ki aß Oculátás okozta, így a' Betsút a' ki Szőlőt véßen a' Kertség Könyvében való Írásér fizessen 34.krt. A Kire pedig Vér þerint þáll valamely Örökség, a' semmit sem tartozik a' Beírásért fizetni.

21^{ik} Articulus; A Kert Csőßök ellen való Panaßt; igazítsák a' Kert Gazdák a' Dolog mi vólta þerint; A' Csőßt pedig holmi Apróságért betsteleníteni 12.k. Büntetés alatt tiltatik.

22^k Articulus; Mind a' Csőß mind a' Páßtor; Ha Karók Túzelésében találtatik elsöbben meg tsapattatik; másodþor pedig Szolgálattýából kitsapattatik.

23^k Articulus. Ha Ezeknél nagyobb Dolok, vagy Hibák adnák magokat elő kivált a' mellyek büntetést híßnak magok után Concivisi Hites Kötelességek þerint tartoznak a' Kert Gazdák a' Tts Nemes Tanátsnak bejelenteni.

24^k Articulus. A Szüretet a' mint a Tts Nemes Tanáts határozza, minden Szőlős Gazda, ához tarcsa magát, a' ki pedig rendelt adó előtt þüretel titkon, vagy nyilván; a' Tts Nemes Tanátsnak bejelentessen a' Kert Gazdák által, különben büntetésben esnek.

25^k Articulus; Minden Kert Gazdák mind a Csőßök tartoznak vigyázni, hogy sem Gazdák sem más Gyanús Emberek a' Szőlőkben Kunyhokban Pajtakban ne lakjanak, etzakánként s' Vasár napokon Délig ott ne járjanak vagy ne hállyanak; e' ne lappangjanak, sem pedig Italokat Bort vagy Pályinkát a' Kertben ne Árúllyanak, egyébb eránt ha be nem jelentenék az efféleket, kemény büntetésben esnek.

Actum Debrecini Die 15^z Febr 787

In Deputatione Magistratuali, per Georgiu Timary'

Timary' Deputatum Senatorem m.p. et Michaëlem Hatvany' Deputatum Senatorem

26ik Articuluss; Minden Pénzbeli Büntetések vagy Birságok, melyet a' Kert Gazdák estendő alatt bé veßnek, a' Kertség Könyvében Napról Napra be irattassanak hogy Kitől? s' Mikor? s' Miért? s' Mennyit Incassáltak, és róla a' Gazdák Változásakor, a' Szőlős Gazdaság előtt Számot adgyanak; Melly e' féle Birságból fedett Pénz /: ki kötvén a' be Írásért; Okulátáért, és Betsüért való Taxákat, melly a' Kert Gazdának hagyatik;/ arra való leß, hogy abból a Csöß, Házak, közönséges Kertbeli Kutak és Kapuk, tsináltassanak, s' a mikor ßűkség reparáltassanak.

27k Articuluss. A Kert Gazdák szorgalmatosan reá vigyázzanak s' a Páßtoroknak keményen meg tilalmazzák hogy Senki kozzüllök Parittyát tartani s' abból Galatsinnyal vagy Egyebbel hajigálni ne mérésellyen; Arejhsn vagy a' Környül Allávokhoz való kepest Keményebb büntetés alatt; Hapedig erre a' Kert Gazdák nem vigyáznának; Magokfogják a' Büntetést el venni.

Ezen Projectumhoz hozzá tévén a' 26^k és 27^k Articulussokat Egéßßen Átpróbálttaik és minden Szőlős Kertbeli Gazdaságnak; Nemes Város Petséttye alatt ki adatik, a' végre hogy mind másokkal ßorgalmatosan megtartasság, mind pedig Magok is ahhoz alkalmaztasság Magokat. Debreczini In Senatú et Communitate 19^u Septemb 787. Cge Jur Senator Georg Komáromy (aláírás)

Extrark per Jur Senator
Georg Komáromy'

Ezen kiadatott articulussokhoz hozzá adatott a' mindenkerseken uzusba (?) lévő és a' Kertség meg határozása Szerént hogy minden Szőlő birtokos Gazda tartozik egy esztendeig a Tizedességi hivatalt el viselni avagy 5 Rforintokat fizetni.

a' Kert Gazda esküvésének formája

Én NÉV esküszöm az élő Istenre a ki Atya, Fíú és Szent Lélek egy örök Isten: Hogy ezen kertgazdaságomban a' melyre most rá ...tattam, híven és igazán eljárók; a községsait és bé vett jó rendtartásait meg tratom, másokkal is meg tarttatom, azok szerént a' kertbeliknek törvényt és igassagot szolgáltatok; a kertség Leveleire, Jövedelmére 's Jozagaira gondot viselek, azokrol igazán számot adok, és mindenekben a' Kertségnek javát és hasznát munkálódom. I.E.U.S. (1819)

A betsületes Ns Homokkerti Felsőjárás k. Artikulussai,
Készült Február 3k Napiánn
1819. benn.
K.G: N.Í: F.S:



Az artikulussokat 1819-ben áttekintették és újra kiadták. Főbb pontjainak tekintetében annyi eltérés van, hogy az első pontokban a hivatalosan eljáró személyeket jelöli meg: Kert-Gazdáknak, és Kert Bíráknak lenni kell, hitvallás letétele mellett köteleztessék. A harmadik pont jelöli meg a csöszök hivatalát, amit az 1787-es verzió nem határoz meg konkrétan.

Az 1819-es Artikulussok könyvében bejegyzésként 2-3 kintlakásos eset peres jegyzése található. Ti.: a szabályozás ellenére életvitel szerűen kint laknak a kertben.